

Δίαυλος – Διώρυξ Λευκάδος 1688–1987

Ελένη Δ. Γράψα

Προϊσταμένη Γ.Α.Κ. Αρχείων Νομού Λευκάδας

Τα Αρχεία του Ν. Λευκάδας με την πεποίθηση ότι το ιστορικό υλικό που διαφυλάσσουν δεν απευθύνεται μόνο στους ερευνητές της ιστορίας, αλλά αφορά όλους όσους ζουν στο νησί, ακόμα και όσους το επισκέπτονται, και θέλοντας να γίνει γνωστή η ιστορία του τόπου και η κιβωτός της μνήμης του – τα Αρχεία –, διοργάνωσαν τον περασμένο Αύγουστο στην πόλη της Λευκάδας υπαίθρια έκθεση αρχειακού υλικού με τίτλο «Δίαυλος–Διώρυξ Λευκάδος 1688–1987».

Στην έκθεση παρουσιάστηκε ένα κομμάτι της ιστορίας του Διαύλου, του φυσικού καναλιού ανάμεσα στη Λευκάδα και την Ακαρνανία, που αποτέλεσε για αιώνες σημαντικό θαλάσσιο δρόμο στην περιοχή και το ιδιαίτερα σημαντικό για το νησί τεχνικό έργο της Διώρυγας.

Τα μεγάλα δημόσια έργα, εκτός από τη φυσιολογία της περιοχής στην οποία πραγματοποιούνται, επηρεάζουν τη λειτουργία και τη ζωή των κατοίκων της. Η Διώρυγα ήταν στις αρχές του 20ου αιώνα που δημιουργήθηκε ένα τεχνικό έργο με μεγάλη οικονομική και κοινωνική σημασία για το Νομό Λευκάδας, που κατασκευάστηκε με βαριές οικονομικές θυσίες των φτωχών στην πλειοψηφία τους κατοίκων του νησιού. Συνέδεσε και πάλι την πρωτεύουσα του νησιού με την ανοιχτή θάλασσα, από την οποία είχε αποκοπεί το 1684, όταν οι Βενετοί μετέφεραν την πόλη από το Κάστρο της Αγίας Μαύρας στη σημερινή της θέση και της έδωσε τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τα λιμάνια του νησιού, της γύρω περιοχής και τα μακρινότερα, σε μια εποχή που το χερσαίο δίκτυο συγκοινωνιών ήταν από ατελές έως ανύπαρκτο.

Η Διώρυγα που το Ιόνιο Κράτος προσπάθησε, χωρίς ικανοποιητικό αποτέλεσμα, να ανοίξει το 1818, μελετήθηκε από τη Γαλλική Αποστολή Δημοσίων Έργων το 1889 και υλοποιήθηκε από το Ελληνικό Κράτος το 1901–1903, έδωσε στη Λευκάδα όλα τα οφέλη που η επικοινωνία προσφέρει. Παράλληλα άλλαξε τη φυσιολογία του χώρου στο βόρειο άκρο του νησιού έτσι που σήμερα να νομίζουν, όχι λίγοι, ότι το Κάστρο της Αγίας Μαύρας δεν βρίσκεται στο νησί της Λευκάδας.

Για να ζωντανέψουν τρεις αιώνες ιστορίας, εκτός από τα τεκμήρια που υπήρχαν στα Αρχεία του Νομού Λευκάδας, εκτέθηκε σχετικό υλικό από άλλα Αρχεία της Ελλάδας και του εξωτερικού. Συγκεκριμένα από τα Κρατικά Αρχεία της Αυστρίας προσφέρθηκε αντίγραφο βενετικού χάρτη της Λευκάδας του 1688, από το μουσείο Κορρέρ της Βενετίας εικόνες του Διαύλου και της πόλης της Αγίας Μαύρας του 18ου αιώνα φιλοτεχνημένες από τον αξιωματούχο του βενετικού στόλου Αντόνιο Παραβία, από τα Αρχεία της Κέρκυρας τοπογραφικό σχέδιο της Διώρυγας του 19ου αιώνα, από το Γερμανικό Ινστιτούτο της Αθήνας φωτογραφίες του Γερμανού αρχαιολόγου Γ. Δέρπφελδ, ο οποίος ήρθε στη Λευκάδα την εποχή των έργων της Διώρυγας για να ερευνήσει με ανασκαφές την ορθότητα της θεωρίας του ότι η Λευκάδα ήταν η Ομηρική Ιθάκη, από την Υδρογραφική Υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού χάρτη του 1921, από τη Βιβλιοθήκη του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών το νομοσχέδιο για την κατασκευή και το τελικό σχέδιο της Διώρυγας του 1889. Από τα Αρχεία της Λευκάδας εκτέθηκαν έγγραφα της Βενετικής διοίκησης του νησιού, της Επτανήσου Πολιτείας και του Ιονίου Κράτους σχετικά με τον ειδικό φόρο που επιβλήθηκε για την κατασκευή του έργου και την εξέγερση των χωρικών

που αρνήθηκαν να πληρώσουν, χάρτες-μελέτες του Ιονίου Κράτους, η μελέτη της Γαλλικής Αποστολής Δημοσίων Έργων, αποσπάσματα του τοπικού τύπου της εποχής και φωτογραφίες από τις αρχές του 20ου αιώνα μέχρι και την τοποθέτηση στη Διώρυγα της πλωτής γέφυρας που λειτουργεί ως σήμερα.

Η έκθεση, που βρισκόταν σε κεντρικό σημείο της πόλης, μπροστά από τον ιστορικό Ναό του Παντοκράτορα δεν άφησε κανένα αδιάφορο. Ειδικά για πολλούς Λευκαδίτες οι εικόνες της πόλης και του νησιού τους πριν από τριακόσια χρόνια αποτέλεσαν συγκινητική αποκάλυψη. Αρκετοί φίλοι των Αρχείων προσέφεραν εθελοντική εργασία και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση χρηματοδότησε ως συνεκδότης την έκδοση του καταλόγου της έκθεσης. Τα Αρχεία του Νομού Λευκάδας θεωρούν ότι η προσπάθειά τους είχε θετικό αποτέλεσμα.